

Pincode.

Welvaart en groei

Noordhoff Uitgevers

Iedereen leert

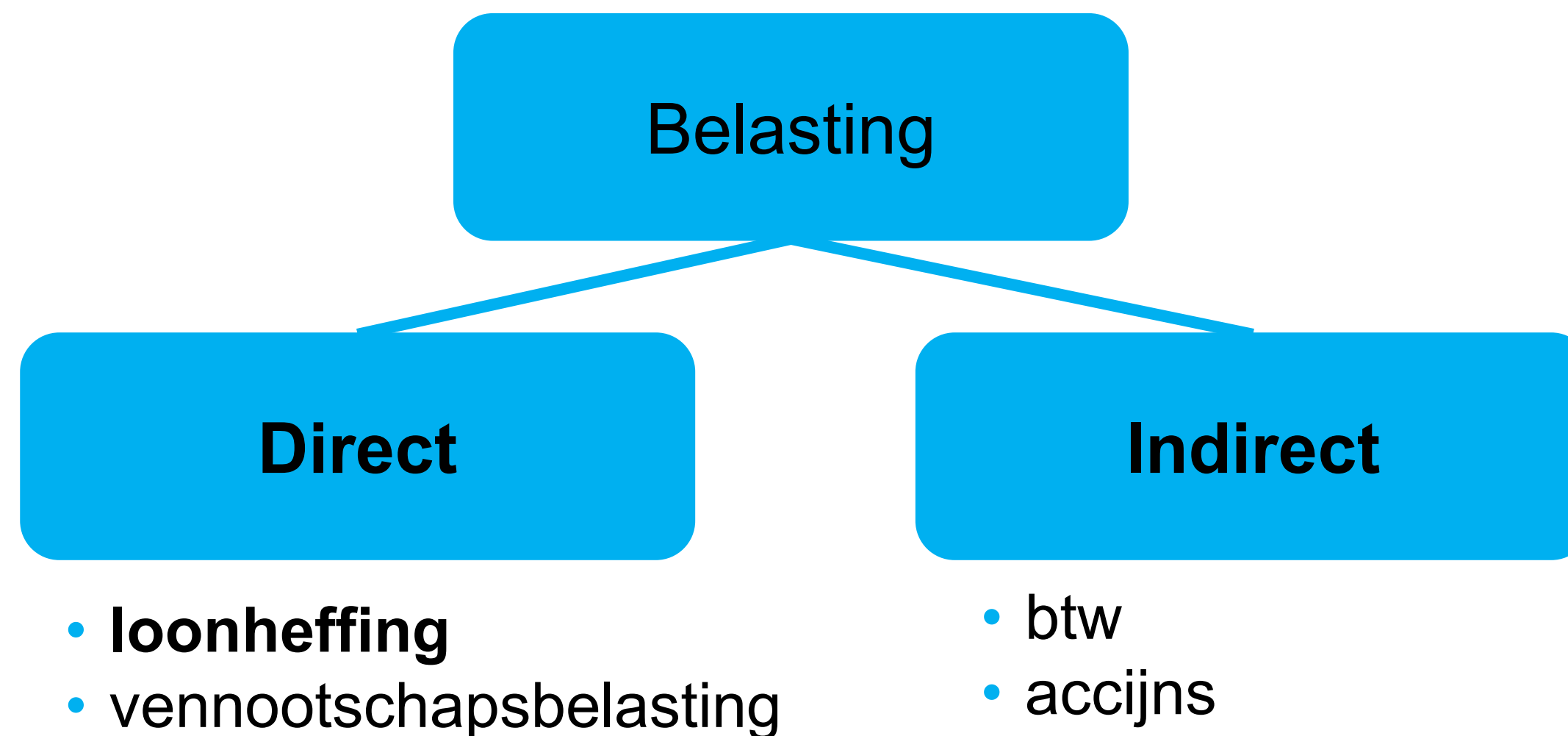
Hoofdstuk 2 | Het verdelen van de welvaart

- 2.1 [Belasting betalen](#)
- 2.2 [Verschillen in inkomens](#)
- 2.3 [Inkomensverschillen in een land](#)
- 2.4 [Verschillen in economische groei](#)

2.1 Belasting betalen

De overheid heeft geld nodig om alle uitgaven te kunnen financieren. Daarom heft de overheid belasting.

Directe belasting
belastingen op naam
die worden geheven op
inkomen, winst en
vermogen

Loonheffing
belasting op arbeid, die
bestaat uit loonbelasting
en premie
volksverzekeringen

Indirecte belasting
kostprijsverhogende
belastingen op
producten en diensten

2.1 Belasting betalen

Elk land kiest zijn eigen manier van inkomstenbelasting heffen:

- **Degressief tarief**

Hetzelfde bedrag aan belasting voor iedereen.

Hierdoor daalt de *gemiddelde belastingdruk* als je meer gaat verdienen.

Degressief tarief
tarief waarbij hogere
inkomens procentueel
minder belasting
betalen

Tabel degressief tarief

Bruto-inkomen	Belastingbedrag	Netto-inkomen	Gemiddelde belastingdruk
€10.000	€5.000	€ 5.000	50%
€20.000	€5.000	€15.000	25%
€30.000	€5.000	€25.000	16,7%
€40.000	€5.000	€35.000	12,5%
€50.000	€5.000	€45.000	10%

De overheid laat iedereen €5.000 belasting betalen, ongeacht de hoogte van het inkomen. Iemand met een inkomen van €10.000 betaalt procentueel meer belasting dan iemand met een inkomen van €50.000. Dit is een degressief belastingtarief.

2.1 Belasting betalen

Elk land kiest zijn eigen manier van inkomstenbelasting heffen:

- **Proportioneel tarief**

Hetzelfde percentage aan belasting voor iedereen.

Hierdoor blijft de *gemiddelde belastingdruk* gelijk als je meer gaat verdienen.

Proportioneel tarief
tarief waarbij iedereen
procentueel evenveel
belasting betaalt

Tabel proportioneel tarief

Bruto-inkomen	Belastingtarief	Belastingbedrag	Netto-inkomen	Gemiddelde belastingdruk
€10.000	25%	€ 2.500	€ 7.500	25%
€20.000	25%	€ 5.000	€15.000	25%
€30.000	25%	€ 7.500	€22.500	25%
€40.000	25%	€10.000	€30.000	25%
€50.000	25%	€12.500	€37.500	25%

De overheid laat iedereen 25% belasting betalen. De gemiddelde belasting is bij ieder inkomen 25%. Dit is een proportioneel belastingtarief.

2.1 Belasting betalen

Elk land kiest zijn eigen manier van inkomstenbelasting heffen:

- **Progressief tarief**

Een stijgend percentage aan belasting voor hogere inkomens.

Hierdoor stijgt de *gemiddelde belastingdruk* als je meer gaat verdienen.

Progressief tarief
tarief waarbij hogere
inkomens procentueel
meer belasting betalen

Tabel progressief tarief

Bruto-inkomen	Belastingtarief	Belastingbedrag	Netto-inkomen	Gemiddelde belastingdruk
€ 10.000	10%	€ 1.000	€ 9.000	10%
€ 20.000	20%	€ 4.000	€ 16.000	20%
€ 30.000	25%	€ 7.500	€ 22.500	25%
€ 40.000	30%	€ 12.000	€ 28.000	30%
€ 50.000	40%	€ 20.000	€ 30.000	40%

Dit is het
belastingstelsel waar
Nederland voor
gekozen heeft.

2.1 Belasting betalen

Nederland heeft een *progressief* belastingstelsel.

- Box 1: inkomen uit arbeid
- Box 2: inkomen uit 'aanmerkelijk belang'
- Box 3: inkomen uit sparen en beleggen

Box 2 en 3 komen voor, maar de belangrijkste is box 1.

Lagere inkomens betalen een lager belastingpercentage en hebben recht op toeslagen (subsidie op het inkomen = **negatieve inkomstenbelasting**).

Negatieve inkomstenbelasting
subsidie van de overheid om een bepaald minimum-inkomen na belastingheffing te garanderen

2.1 Belasting betalen

Elke Nederlander heeft recht op aftrekposten en **heffingskortingen**. Door aftrekposten betalen we over een lager inkomen belasting en door heffingskortingen betalen we minder belasting.

Omdat het een vast bedrag is, hebben lage inkomens hier procentueel het meeste profijt van.

Door de inkomstenschijven stijgt het **marginale tarief** als je extra inkomen krijgt.

Heffingskorting
vrijstelling voor een
verschuldigd
belastingbedrag

Marginaal tarief
het tarief dat van
toepassing is op het
extra inkomen dat een
belastingbetaler
verdient

2.1 Belasting betalen

Via inkomensschijven stijgt het belastingpercentage dat je moet betalen naarmate je meer verdient:

Tarieven inkomstenbelasting box 1 2025 (AOW-leeftijd nog niet bereikt in 2025)

schijf	belastbaar inkomen	percentage
1	tot en met €38.441	35,82%
2	meer dan €38.441 t/m €76.817	37,48%
3	meer dan €76.817	49,50%

Bron: belastingdienst.nl

2.1 Belasting betalen

Stappenplan

Belasting berekenen in box 1

1 Bereken van het belastbaar inkomen.

Bruto-inkomen

– aftrekposten (hypotheekrenteaftrek, studiekosten)

+ bijtellingen (eigenwoningforfait, auto van de zaak)

Belastbaar inkomen

2 Bereken met het schijvensysteem het belastingbedrag in box 1.

3 Trek van het belastingbedrag dat je hebt berekend bij stap 2 de heffingskortingen af.

2.1 Belasting betalen

Een *progressief* belastingstelsel heeft als doel de inkomens te **nivelleren**.

Een *degressief* belastingstelsel beoogt het tegenovergestelde en **denivelleert**.

Nivelleren

procentuele
inkomensverschillen
tussen hoge en lage
inkomens kleiner
maken

Denivelleren

procentuele
inkomensverschillen
tussen hoge en lage
inkomens groter
maken

2.2 Verschillen in inkomens

Niet iedereen verdient evenveel.

Inkomensverschillen ontstaan vaak door verschillen in:

- kennis
- kunde
- ervaring

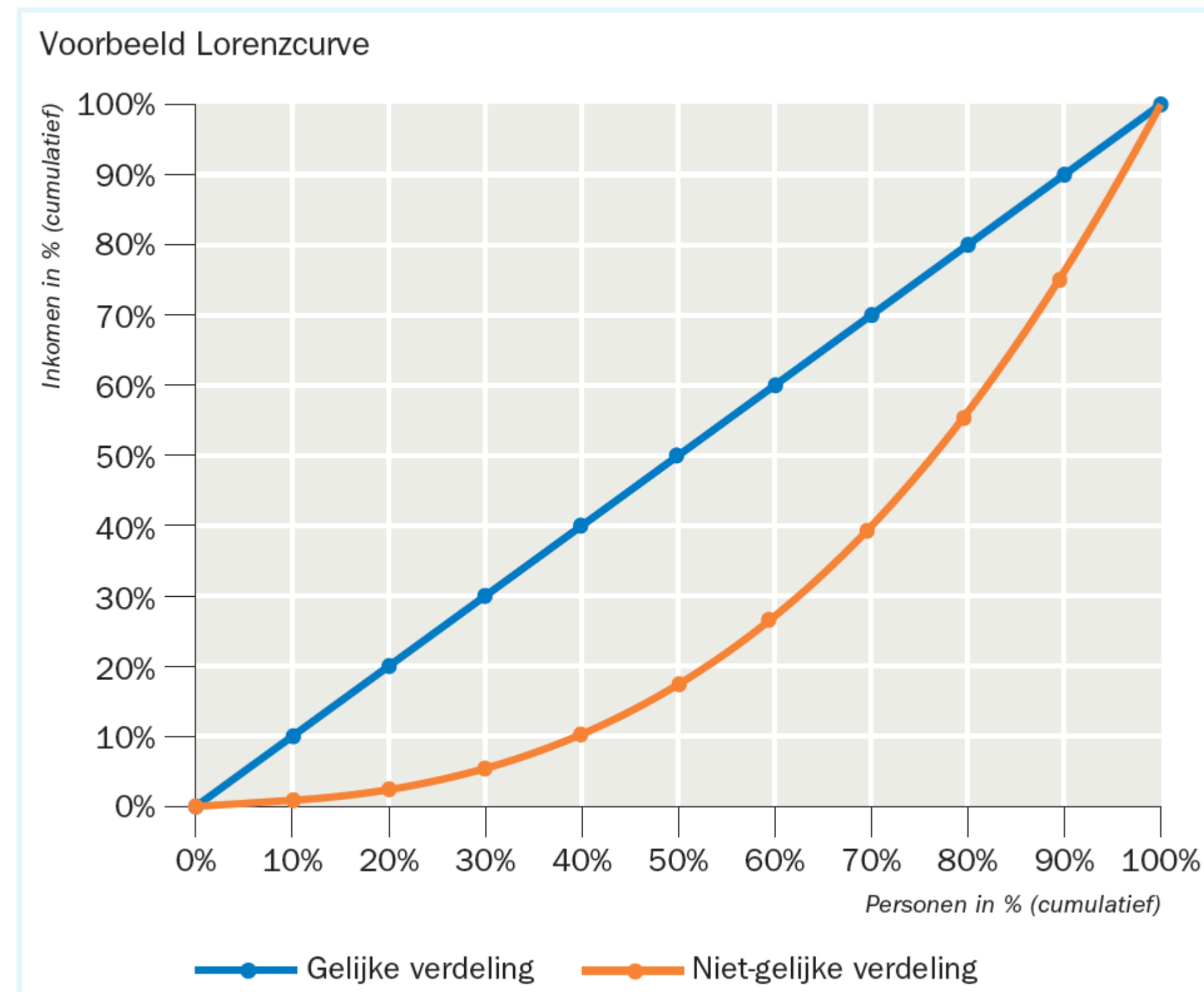
De mate van inkomensongelijkheid kun je laten zien met een **Lorenzcurve**.

Inkomensverschillen
verschillen in inkomen
tussen mensen

Lorenzcure
grafische weergave van
de (primaire of
secundaire)
inkomensverdeling in
een land

2.2 Verschillen in inkomens

De Lorenzcurve ziet er als volgt uit:

2.2 Verschillen in inkomens

Om de Lorenzcurve te kunnen tekenen, moet de bevolking eerst worden opgedeeld in groepen.

Dit kan op meerdere manieren, zoals:

- **Percentielen**
100 groepen van elk 1% van de bevolking
- **Decielen**
10 groepen van elk 10% van de bevolking
- **Kwintielen**
5 groepen van elk 20% van de bevolking

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven is de volgende inkomensverdeling.

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 1 Maak een tabel met zes kolommen.

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven is de volgende inkomensverdeling.

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 2 Deel personen naar inkomensgroepen in. Plaats op volgorde van laag naar hoog.

Aantal personen per inkomensgroep	Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)				
120.000	1.680				
200.000	3.200				
240.000	4.320				
200.000	4.400				
140.000	3.640				
100.000	3.000				
60.000	2.400				
20.000	1.400				
8.000	800				
2.000	280				

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven de volgende inkomensverdeling

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 3 Reken het totale inkomen per inkomensgroep uit.

Aantal personen per inkomensgroep	Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)				
120.000	1.680				
200.000	3.200				
240.000	4.320				
200.000	4.400				
140.000	3.640				
100.000	3.000				
60.000	2.400				
20.000	1.400				
8.000	800				
2.000 +	280 +				
1.090.000	25.120				

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven is de volgende inkomensverdeling.

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 4 Reken uit hoeveel procent het aantal personen in een inkomensgroep is van het totaal aantal personen met een inkomen.

Aantal personen per inkomensgroep	Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)	% Personen van het totaal			
120.000	1.680	11,0%	$\frac{120.000}{1.090.000} \times 100\% = 11\%$		
200.000	3.200	18,3%			
240.000	4.320	22,0%			
200.000	4.400	18,3%			
140.000	3.640	12,8%			
100.000	3.000	9,2%	$\frac{60.000}{1.090.000} \times 100\% = 5,5\%$		
60.000	2.400	5,5%			
20.000	1.400	1,8%			
8.000	800	0,7%			
2.000 +	280 +	0,2% +			
1.090.000	25.120	100%*			

** Door afrondingsverschillen komt het totaal soms niet precies op 100% uit.*

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven is de volgende inkomensverdeling.

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 5 Reken uit hoeveel procent het totale inkomen per inkomensgroep is van het totale inkomen.

Aantal personen per inkomensgroep	Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)	% personen van het totaal	% inkomen van het totaal		
120.000	1.680	11,0%	6,7%		
200.000	3.200	18,3%	12,7%		
240.000	4.320	22,0%	17,2%		
200.000	4.400	18,3%	17,5%		
140.000	3.640	12,8%	14,5%		
100.000	3.000	9,2%	11,9%		
60.000	2.400	5,5%	9,6%		
20.000	1.400	1,8%	5,6%		
8.000	800	0,7%	3,2%		
2.000 +	280 +	0,2% +	1,1% +		
1.090.000	25.120	100%	100%		

$$\frac{3.200}{25.120} \times 100\% = 12,7\%$$

$$\frac{2.400}{25.120} \times 100\% = 9,6\%$$

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Gegeven is de volgende inkomensverdeling.

Gemiddeld inkomen in €	18.000	22.000	16.000	26.000	14.000	30.000	40.000	70.000	100.000	140.000
Aantal personen	240.000	200.000	200.000	140.000	120.000	100.000	60.000	20.000	8.000	2.000

Stap 6 Cumuleer de kolom '% personen van het totaal'.

Stap 2 Aantal personen per inkomensgroep	Stap 3 Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)	Stap 4 % personen van het totaal	Stap 5 % inkomen van het totaal	Stap 6 Gecumuleerd % personen	
120.000	1.680	11,0%	6,7%	11,0%	
200.000	3.200	18,3%	12,7%	29,3%	
240.000	4.320	22,0%	17,2%	51,3%	
200.000	4.400	18,3%	17,5%	69,6%	
140.000	3.640	12,8%	14,5%	82,4%	
100.000	3.000	9,2%	11,9%	91,6%	
60.000	2.400	5,5%	9,6%	97,1%	
20.000	1.400	1,8%	5,6%	98,9%	
8.000	800	0,7%	3,2%	99,6%	
2.000	280	0,2%	1,1%	99,8%	
1.090.000	25.120	100%	100%		

$$11,0\% + 18,3\% + 22,0\% = 51,3\%$$

$$98,9\% + 0,7\% = 99,6\%$$

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Stap 7 Cumuleer de kolom ‘% inkomen van het totaal’.

$6,7\% + 12,7\% = 19,4\%$

$68,6\% + 11,9\% = 80,5\%$

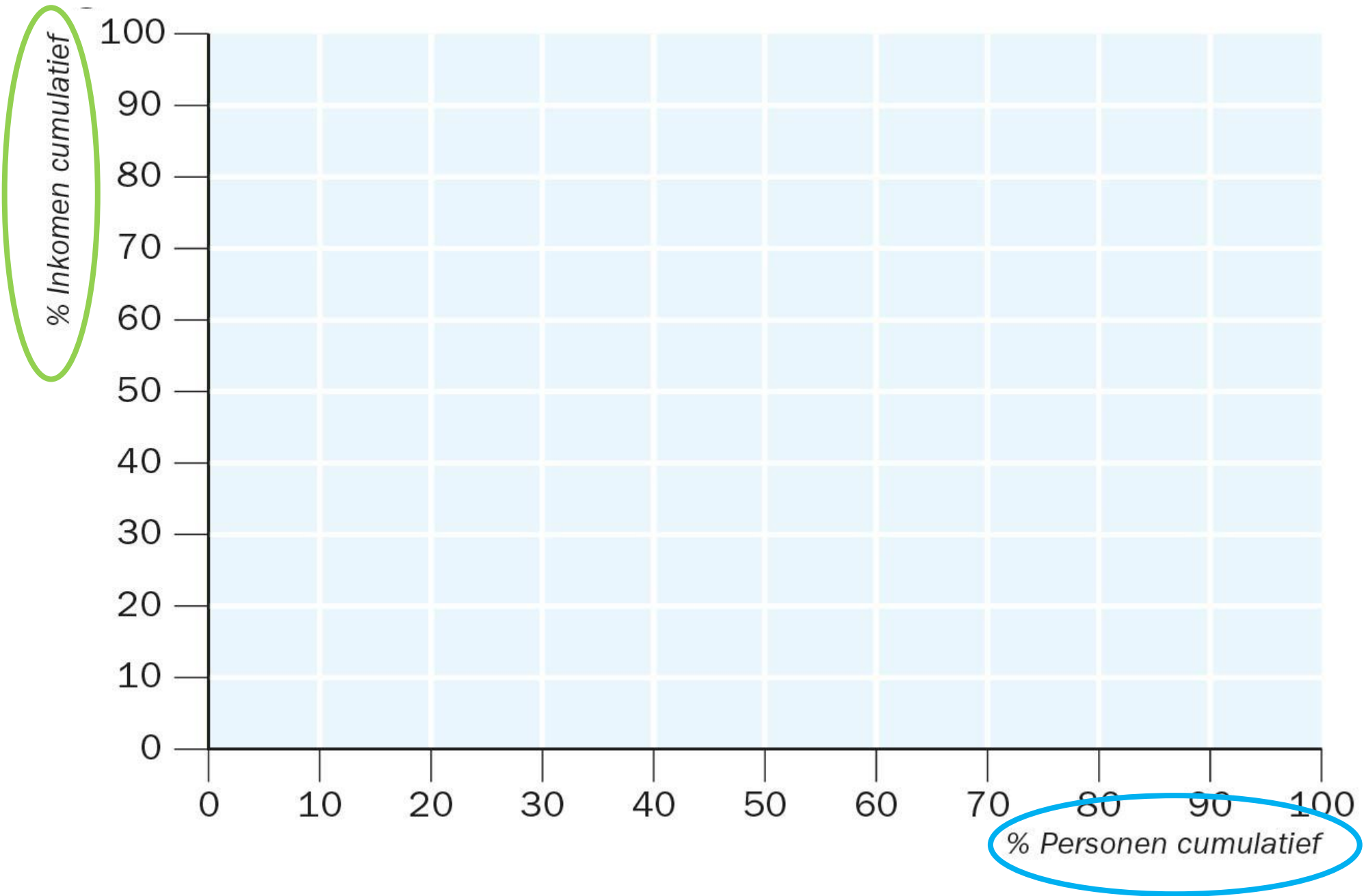
Stap 2 Aantal personen per inkomensgroep	Stap 3 Inkomen per inkomensgroep (miljoen €)	Stap 4 % personen van het totaal	Stap 5 % inkomen van het totaal	Stap 6 Gecumuleerd % personen	Stap 7 Gecumuleerd % inkomen
120.000	1.680	11,0%	6,7%	11,0%	6,7%
200.000	3.200	18,3%	12,7%	29,3%	19,4%
240.000	4.320	22,0%	17,2%	51,3%	36,6%
200.000	4.400	18,3%	17,5%	69,6%	54,1%
140.000	3.640	12,8%	14,5%	82,4%	68,6%
100.000	3.000	9,2%	11,9%	91,6%	80,5%
60.000	2.400	5,5%	9,6%	97,1%	90,1%
20.000	1.400	1,8%	5,6%	98,9%	95,7%
8.000	800	0,7%	3,2%	99,6%	98,9%
2.000 +	280 +	0,2% +	1,1% +	99,8%	100%
1.090.000	25.120	100%	100%		

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Stap 8 Benoem de assen in de grafiek.

Stap 5 % inkomen van het totaal	Stap 6 Gecumuleerd % personen	Stap 7 Gecumuleerd % inkomen
6,7%	11,0%	6,7%
12,7%	29,3%	19,4%
17,2%	51,3%	36,6%
17,5%	69,6%	54,1%
14,5%	82,4%	68,6%
11,9%	91,6%	80,5%
9,6%	97,1%	90,1%
5,6%	98,9%	95,7%
3,2%	99,6%	98,9%
1,1% +	99,8%	100%
100%		

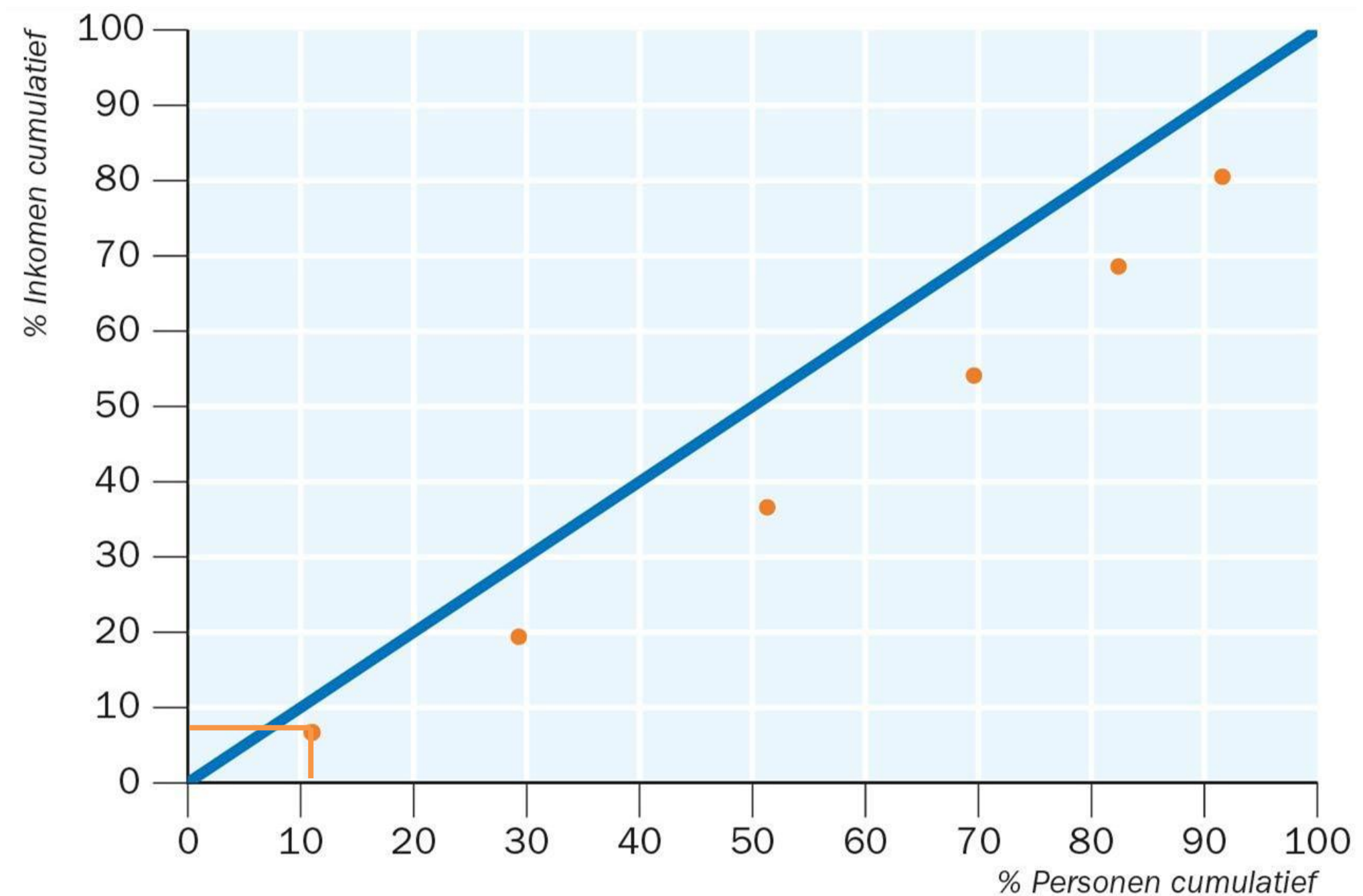

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Stap 9 Combineer de uitkomsten van stap 6 en 7 en zet ze in de grafiek.

Stap 5 % inkomen van het totaal	Stap 6 Gecumuleerd % personen	Stap 7 Gecumuleerd % inkomen
6,7%	11,0%	6,7%
12,7%	29,3%	19,4%
17,2%	51,3%	36,6%
17,5%	69,6%	54,1%
14,5%	82,4%	68,6%
11,9%	91,6%	80,5%
9,6%	97,1%	90,1%
5,6%	98,9%	95,7%
3,2%	99,6%	98,9%
1,1% +	99,8%	100%
100%		

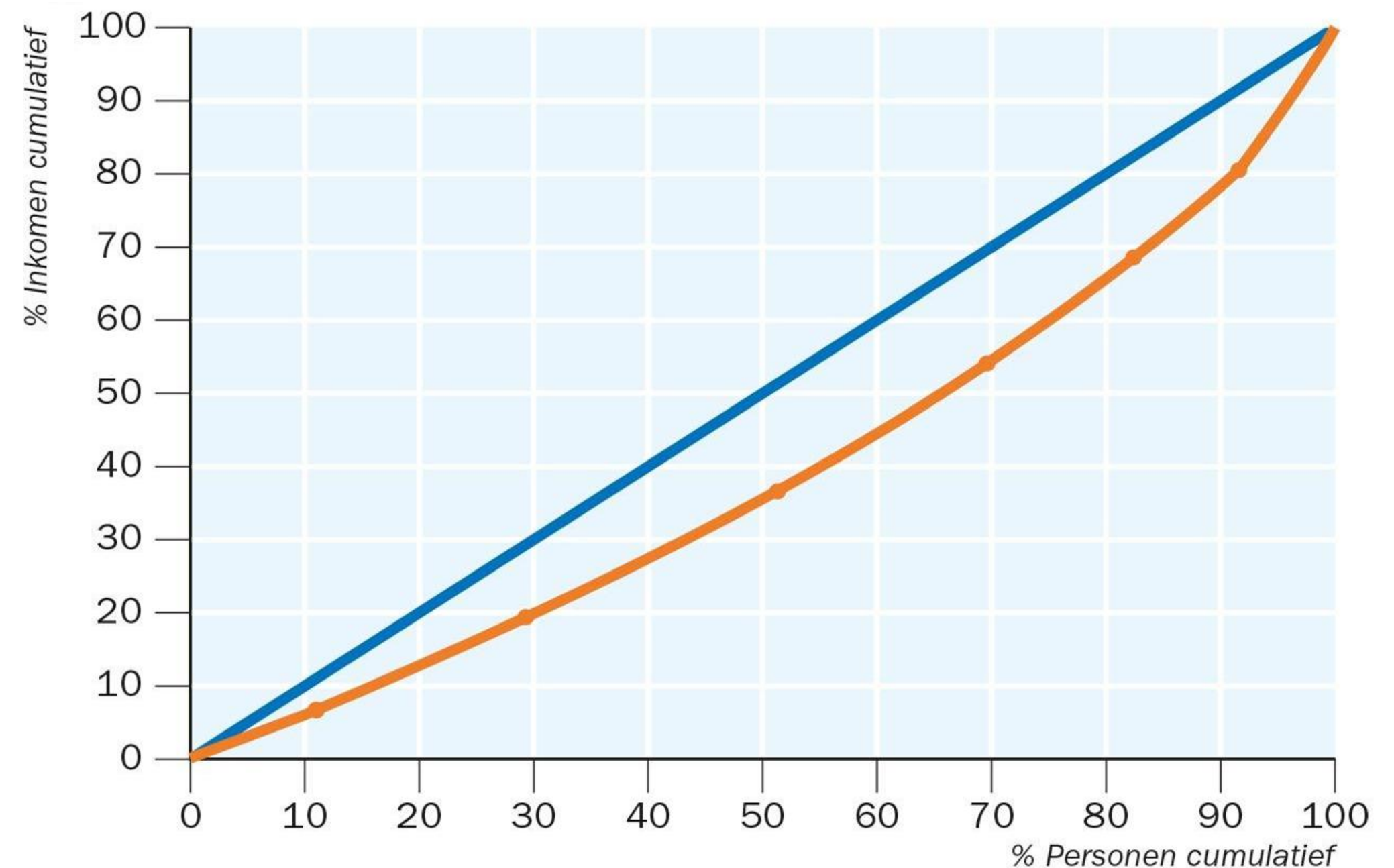

2.2 Verschillen in inkomens

Lorenzcurve berekenen en tekenen

Stap 10 Verbind alle punten tot één lijn.

Stap 5 % inkomen van het totaal	Stap 6 Gecumuleerd % personen	Stap 7 Gecumuleerd % inkomen
6,7%	11,0%	6,7%
12,7%	29,3%	19,4%
17,2%	51,3%	36,6%
17,5%	69,6%	54,1%
14,5%	82,4%	68,6%
11,9%	91,6%	80,5%
9,6%	97,1%	90,1%
5,6%	98,9%	95,7%
3,2%	99,6%	98,9%
1,1% +	99,8%	100%
100%		

2.2 Verschillen in inkomens

Er zijn een paar gouden regels om te onthouden als je de Lorenzcurve tekent:

- De curve mag nooit boven de diagonaal liggen.
- Percentages op zowel de horizontale als de verticale as zijn cumulatief.
- Hoe 'boller' de curve (hoe verder deze aflight van de diagonaal), hoe ongelijker de procentuele inkomensverdeling in een land.
- Hoe dichterbij de curve bij de diagonaal ligt, hoe gelijkere inkomensprocentueel zijn verdeeld.

2.2 Verschillen in inkomens

Een Lorenzcurve kun je van zowel de **primaire** als de **secundaire** inkomensverdeling maken.

Door het progressieve belastingstelsel in Nederland, ligt de secundaire inkomensverdeling *dichter* bij de diagonaal.

**Primaire
inkomensverdeling**
inkomensverschillen
vóór overheids-
ingrijpen

**Secundaire
inkomensverdeling**
inkomensverschillen
na overheids-
ingrijpen

2.3 Inkomensverschillen in een land

Je primaire inkomen wordt bepaald door de kwaliteit en kwantiteit van productiefactoren die je ter beschikking hebt.

Productiefactoren en inkomenscategorieën	
Productiefactor	Inkomenscategorieën (primair inkomen)
Arbeid	Loon
Kapitaal	Rente
Natuur	Pacht / huur
Ondernemerschap	Winst

Toegerekend loon van zelfstandigen
het gemiddelde loon voor een zelfstandige, zoals door het CBS berekend wordt

Inkomenscategorieën
beloningen voor de vier productiefactoren

Naast loon voor werknemers als beloning voor hun arbeid hebben zelfstandigen ook een soort loon voor hun arbeid. Het is lastig te bepalen welk deel van het zelfstandigeninkomen *loon* is en welk deel *winst*.

Daarom gebruikt het CBS het begrip **‘toegerekend loon van zelfstandigen’**.

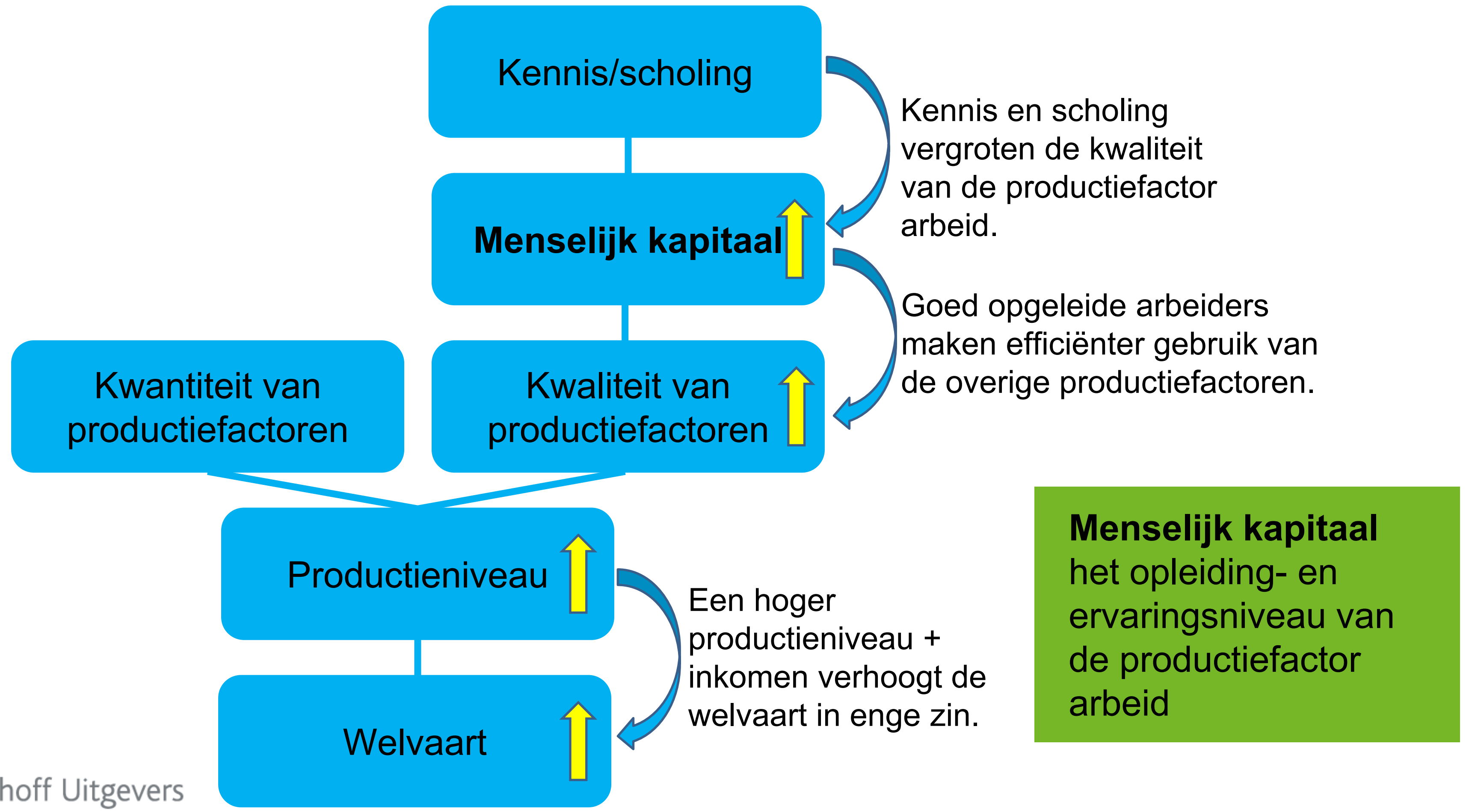
2.3 Inkomensverschillen in een land

Productiefactoren en inkomenscategorieën	
Productiefactor	Inkomenscategorieën (primaire inkomens)
Arbeid	Loon
Kapitaal	Rente
Natuur	Pacht / huur
Ondernemerschap	Winst
Netto Binnenlands Inkomen	

De **categoriale inkomensverdeling** laat de verhouding tussen de primaire inkomens zien.

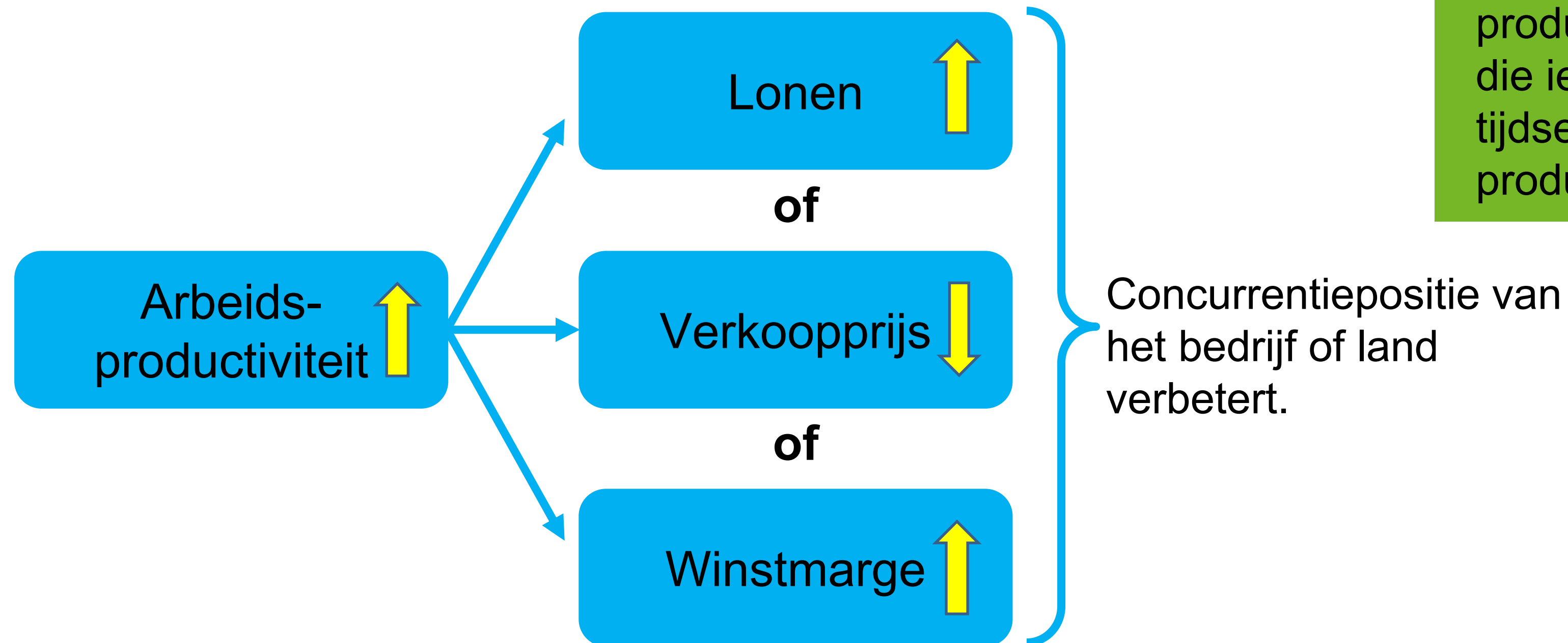
Categoriale inkomensverdeling
hoe de verdeling is over de verschillende beloningen voor de productiefactoren

2.3 Inkomensverschillen in een land

2.3 Inkomensverschillen in een land

Hoge kwaliteit van productiefactoren zorgt voor een hoge **arbeidsproductiviteit**.

Arbeidsproductiviteit
de hoeveelheid
producten of diensten
die iemand per
tijdseenheid kan
produceren

2.3 Inkomensverschillen in een land

Hoe kan je de productiviteit van de productiefactoren verhogen?

- Door **onderzoek en ontwikkeling** (Research & Development) dat leidt tot **innovatie**.
- Door goed onderwijs waardoor mensen kennis en vaardigheden ontwikkelen (**menselijk kapitaal**).
- Openheid van buitenlandse handel waardoor de concurrentie wordt gestimuleerd.

Onderzoek en ontwikkeling
ligt aan de basis van
innovatie

Innovatie
succesvol ontwikkelen en
introduceren van nieuwe
producten en
productieprocessen

2.3 Inkomensverschillen in een land

Hoe kan je de productiviteit van de productiefactoren verhogen? (vervolg)

- Goed functionerende **institutes**. Instituten zijn door mensen bedachte regels die hun gedrag bepalen. Op economisch, sociaal en politiek gebied.
- Algemeen: een goede infrastructuur, een goed milieu, een goede geografische ligging en politieke stabiliteit kunnen de productiviteit verhogen.

Institutes

formele regels zoals wetten, maar ook informele regels zoals gezamenlijke gewoonten

2.4 Verschillen in economische groei

Als je veel voordeel wilt halen uit handelen in goederen en diensten met het buitenland, is het van belang dat je een goede **internationale concurrentiepositie** hebt.

Nederland in de internationale goederenhandel

Belangrijkste herkomstpartners
Nederlandse import 2024*

Belangrijkste bestemmingen
Nederlandse export 2024*

1) Enkel handelspartners die ≥ 1 miljard US dollar aan goederen exporteerden naar Nederland in 2023.

2) Enkel handelspartners die ≥ 1 miljard US dollar aan goederen importeerden uit Nederland in 2023.

Bron: CBS, VN Comtrade (2025)

Internationale concurrentiepositie
hoe goed een land of bedrijven de concurrentie aan kunnen met goederen en diensten die geproduceerd zijn in het buitenland

2.4 Verschillen in economische groei

Geen enkel land kan alle goederen en diensten zelf produceren. Elk land zal dus goederen en diensten willen importeren en exporteren. Als landen internationaal samenwerken, zorgt dit voor meer welvaart.

Vrijhandel is een manier om welvaart van landen te laten stijgen.

Vrijhandel komt in het geding door **protectionisme**, bedoeld om de binnenlandse economie te beschermen. Vaak wordt het ***infant industry***-argument gebruikt: het beschermen van een startende industrie.

Vrijhandel

internationale handel
zonder handels-
belemmeringen

Protectionisme

het beschermen van de
eigen economie tegen
buitenlandse
concurrentie

Infant industry

een startende industrie
beschermen tegen
buitenlandse
concurrentie

2.4 Verschillen in economische groei

Protectionisme komt voor in verschillende vormen:

- **Invoerrechten**
- **Contingentering** / invoerquotum
- (Export-)subsidies
- Importverbod
- Wet- en regelgeving

Soms maken bedrijven of landen gebruik van dumping.

Dumping is het verkopen van goederen in het buitenland tegen een veel lagere prijs dan in eigen land.

Invoerrechten

belasting op
geïmporteerde producten

Contingentering

beperking van de
invoerhoeveelheid

Dumping

het exporteren van
goederen tegen een veel
lagere prijs dan in eigen
land

2.4 Verschillen in economische groei

De manier waarop in een land met de productiefactoren wordt geproduceerd noem je de **productiestructuur**.

Om de productie en de productiviteit van een land te stimuleren, kan een overheid het volgende proberen:

- investeren in onderwijs
- investeren in een goede infrastructuur
- wetten maken die zorgen dat we kunnen (blijven) produceren.

Productiestructuur
de manier waarop in
een land met
productiefactoren wordt
geproduceerd